

Vårdhygien Skåne

Godkänt datum 2024-04-08
Godkänd av Medicinskt sakkunnig
Version 5.0

Skabb – rutiner i kommunal vård och omsorg

Skabb (*Sarcoptes scabiei var hominis*) är ett kvalster som gräver gångar och lägger ägg /lever i hudens yttersta hornlager. Skabb kan ge upphov till två, väsentligen skilda tillstånd. Vanlig skabb drabbar patienter med fungerande immunförsvar. Den smittade bär då på mellan 10–15 skabbdjur, och smittsamheten är låg. Krustös skabb drabbar patienter med nedsatt immunförsvar som inte förmår att kontrollera infektionen. Patienten kan då bära på tusentals skabbdjur, och vara uttalat smittsam.

Alla patienter har enligt Hälso- och sjukvårdslagen rätt till samma medicinska omhändertagande, bemötande och omvårdnad. Medicinsk utredning och behandling får inte hindras eller fördröjas på grund av misstänkt eller konstaterad diagnos.

Meddela kommunens medicinskt ansvariga sjuksköterska enligt lokal rutin. Vid frågor kontakta Vårdhygien dagtid.

Smittväg

Direkt kontaktsmitta, hud mot hud, framför allt vid en längre nära hudkontakt, 5 minuter eller mer. Vid krustös skabb är smittsamheten högre och smittspridning kan ske vid kortvarig hudkontakt. Smitta kan även ske indirekt via textilier såsom kläder, sängkläder, handdukar och textila möbler där skabbdjuret kan överleva ca. 2–5 dagar.

Inkubationstid

3–6 veckor, men kan för äldre personer eller personer med nedsatt immunförsvar vara upp till 10 veckor. Vid återsmitta kan symtom uppstå redan efter ett par dygn.

Symtom

Klåda är det vanligaste symtomet, framför allt under natten och beror på en överkänslighetsreaktion mot skabbdjuret. Även hudutslag förekommer i form av rivmärken, eksemliknande förändringar och små knottor. Ibland syns små ytliga gångar främst på händer, fötter eller bål.

Smittsamhet

Personer som smittats med skabb men ännu inte visat några symtom kan vara smittsamma. Vid vanlig skabb är smittsamheten i regel låg. Efter att korrekt lokalbehandling genomförts under 24 timmar bedöms patienten inte längre som smittsam.

Vid krustös skabb är smittsamheten hög. Patienten betraktas som smittfri efter korrekt genomförd behandling vid två tillfällen, med en veckas mellanrum. Klåda kan kvarstå 2–4 veckor efter behandling.

Utbrott

Skabb kan orsaka utbrott bland annat inom särskilda boendeformer och korttidsplatser där många personer umgås nära varandra. Kontakta Vårdhygien om skabbdjur identifieras hos patient och/eller personal. Ett utbrott bedöms vara över först 10 veckor efter att det sista konstaterade fallet behandlats och inga nya fall tillkommit.

Se även [Smittskyddsblad, Skabb](#).

Vårdrutiner - särskilda boendeformer och korttidsplats	
Tillämpa alltid Vårdhygiens Grundläggande vårdhygieniska rutiner inom Kommunal vård och omsorg . Dessutom gäller nedanstående vårdrutiner:	
Vårdplacering	Vistas i egen lägenhet/rum med eget hygienutrymme tills ordinerad behandling/behandlings har genomförts.
Diagnostik	Diagnostik och behandling sker i samråd med läkare. Levande skabbdjur bör påvisas innan behandling påbörjas.
Patient	<p>Före behandling får patienten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naglar på tår och händer rengjorda och kortklippta • ev. fjäll och krustor avlägsnade från huden • grundlig kroppsvätt/dusch <p>Behandling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Följ läkarens ordination samt instruktioner i bipacksedel. • Om dusch eller tvätt blir nödvändig under behandlingsdygnet med kutan emulsion ska ny insmörjning ske av den tvättade kroppsdelen. <p>Efter behandling får patienten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • grundlig dusch/kroppsvätt • rena kläder • rena sängkläder • rena handdukar <p>Om flera behandlingar ordinerar upprepas ovanstående efter varje behandlingstillfälle.</p>

	<p>Observans efter genomförd behandling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kutan emulsion kan ge klåda och irritation på huden som kan kvarstå i flera veckor. Mjukgörande kräm rekommenderas. • Kvarstår klåda mer än fyra veckor efter avslutad behandling bör läkare konsulteras. Klådan kan då bero på återsmitta eller ofullständig behandling.
Medpatient	<p>Kartlägg om det finns patienter på avdelningen med symtom på skabb samt andra medpatienter som har haft en hudnära kontakt med den smittade. Ökad observans på symtom hos alla patienter rekommenderas i 10 veckor efter det sista konstaterade fallet. Diagnostik och behandling sker i samråd med läkare.</p>
Material/ Utrustning	<p>Flergångsmaterial av textil som inte är tvättbart eller tål värmedesinfektion, tex blodtrycksmanschett, desinfekteras med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med rengörande effekt (tensid).</p> <p>Hjälpmedel Hjälpmedel av textil t. ex sittdynor och lyftsele tvättas i 60°C. Hjälpmedel med textila delar som inte är avtagbara t. ex rullstol täcks med ett lakan i 5 dygn och kan användas övertäckt.</p>
Slutlig smittstädning Om flera behandlingar ordinerar ska smittstädning ske efter varje behandlingstillfälle.	<p>Rekommenderas vid krustös skabb eller vid utbrott:</p> <p>Patientens lägenhet/rum:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rengör säng, patientnära ytor och golv noggrant med rengöringsmedel och vatten. • Textilkädda möbler och mattor, som inte är maskintvättbara i 60°, ställs undan i 5 dygn, alternativt täcks över med plast eller lakan i 5 dygn och kan användas övertäckt. <p>Gemensamma utrymmen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rengör patientnära ytor och golv noggrant med rengöringsmedel och vatten. • Textilier tvättas i minst 60°. • Textilkädda möbler och mattor, som inte är maskintvättbara i 60°, ställs undan i 5 dygn, alternativt täcks över med plast eller lakan i 5 dygn och kan användas övertäckt.
Tvätt Om flera behandlingar ordinerar ska tvätt ske efter varje behandlingstillfälle.	<p>Textilier</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textilier som använts hudnära de senaste 5 dygnen sorteras i patientens lägenhet och tvättas separat i minst 60°. • Det som inte tål 60° eller kan maskintvättas, t. ex skor, handskar, textila band till trygghetslarm och dylikt packas i plastpåse och ställs undan i 5 dygn.
Besökare	<p>Om besökare har haft en längre hudnära kontakt med den smittade bör de informeras att vara vaksamma på symtom.</p> <p>Fram till patienten är färdigbehandlad ska besökare som deltar i patientnära omvårdnad erbjudas långärmat plastförkläde och handskar.</p>
Överföring till annan vårdform	<p>Informera mottagande enhet i förväg om att patienten har misstänkt eller konstaterad skabb samt om det pågår ett utbrott på enheten.</p>

Vårdrutiner - ordinärt boende	
Tillämpa alltid Vårdhygiens Grundläggande vårdhygieniska rutiner inom Kommunal vård och omsorg . Dessutom gäller nedanstående vådrutiner:	
Diagnostik	Diagnostik och behandling sker i samråd med läkare. Levande skabbdjur/skabbgångar bör påvisas innan behandling påbörjas.
Patient	<p>Före behandling får patienten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naglar på tår och händer rengjorda och kortklippta • ev. fjäll och krustor avlägsnade från huden • grundlig kroppsvätt/dusch <p>Behandling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Följ läkarens ordination samt instruktioner i bipacksedel. • Om dusch eller tvätt blir nödvändig under behandlingsdygnet med kutan emulsion ska ny insmörjning ske av den tvättade kroppsdel. <p>Efter behandling får patienten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • grundlig dusch/kroppsvätt • rena kläder • rena sängkläder • rena handdukar <p>Om flera behandlingar ordineras upprepas ovanstående efter varje behandlingstillfälle.</p> <p>Observans efter genomförd behandling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kutan emulsion kan ge klåda och irritation på huden som kan kvarstå i flera veckor. Mjukgörande kräm rekommenderas. • Kvarstår klåda mer än fyra veckor efter avslutad behandling bör läkare konsulteras. Klådan kan då bero på återsmitta eller ofullständig behandling.
Material/Utrustning	<p>Flergångsmaterial av textil som inte är tvättbart eller tål värmedesinfektion, tex blodtrycksmanschett, desinfekteras med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med rengörande effekt (tensid).</p> <p>Hjälpmedel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hjälpmedel av textil t. ex sittdynor och lyftsele tvättas i 60°C. • Hjälpmedel med textila delar som inte är avtagbara t. ex rullstol täcks med ett lakan i 5 dygn och kan användas övertäckt.
Slutlig smittstädning Om flera behandlingar ordineras ska smittstädning ske efter varje behandlingstillfälle.	<p>Rekommenderas vid krustös skabb</p> <p>Om insatsen hos patienten omfattar hjälp med städ rekommenderas att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • säng och patientnära ytor rengörs noggrant med rengöringsmedel och vatten. • textilklädda möbler och mattor, som inte är maskintvättbara i 60°, ställs undan i 5 dygn, alternativt täcks över med plast eller lakan i 5 dygn och kan användas övertäckt. <p>I de fall patienten inte har hjälp med städ bör information lämnas om att städning ingår i behandlingen för att undvika återsmitta.</p>

<p>Tvätt</p> <p>Om flera behandlingar ordinerats ska tvätt ske efter varje behandlingstillfälle.</p>	<p>Om insatsen hos patienten omfattar hjälp med tvätt rekommenderas att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • textilier som använts hudnära de senaste 5 dyggen tvättas i minst 60°. • det som inte tål 60° eller kan maskintvättas, t. ex skor, handskar, textila band till trygghetslarm och dylikt packas i plastpåse och ställs undan i 5 dygn. <p>I de fall patienten inte har hjälp med tvätt bör information lämnas om att byte till rena kläder, handdukar och sängkläder ingår i behandlingen för att undvika återsmitta.</p>
<p>Besökare</p>	<p>Om besökare har haft en längre hudnära kontakt med den smittade bör de informeras att vara vaksamma på symtom.</p>
<p>Överföring till annan vårdform</p>	<p>Informera mottagande enhet i förväg om att patienten har misstänkt eller konstaterad skabb</p>

<h2>Personal</h2>	
<p>Tillämpa alltid Basal hygien i vård och omsorg enligt Socialstyrelsens föreskrift SOSFS 2015:10. Dessutom gäller nedanstående rutiner:</p>	
<p>Hygienrutiner för personal utöver basala hygienrutiner</p>	<p>Långärmat engångsplastförkläde och handskar som sluter tätt vid handleden ska användas hos patient med misstänkt eller konstaterad skabb vid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • patientnära hudkontakt • hantering av textilier såsom kläder, sängkläder och handdukar • städning <p>Ovanstående bör tillämpas tills ordinerad behandling/behandlingsåtgärder i samband med dessa har genomförts.</p> <p>Vid utbrott kan detta även gälla hos exponerade patienter. Rådgör med Vårdhygien.</p>
<p>Rutiner för personal</p>	<p>Personal med konstaterad skabb</p> <p>Under behandlingsdygnet med kutan emulsion kan personal inte arbeta eftersom basala hygienrutiner inte kan följas (ny insmörjning av kutan emulsion mot skabb ska ske efter varje tvätt av händerna).</p> <p>Städ</p> <p>Vid krustös skabb hos personal eller vid flera konstaterade fall i personalgruppen bör tagylor och golv i personalutrymmen städas med rengöringsmedel och vatten.</p> <p>Textilier tvättas i minst 60°.</p> <p>Textilklädda möbler och mattor, som inte är maskintvättbara i 60°, ställs undan i 5 dygn, alternativt täcks över med plast eller lakan i 5 dygn och kan användas övertäckt.</p>

Fakta

Skabbdjuren är så små att de är svåra att upptäcka med blotta ögat. De kryper på varm hud men kan inte hoppa, flyga eller förflytta sig i textilier. Under huden kan ett skabbdjur överleva 1–2 månader, men utanför huden överlever skabbdjuret endast 2–5 dagar då de är känsliga för värme och uttorkning. Skabbdjuren överlever inte tvätt i 60 °.

Sjukdomen är obehaglig för den som drabbas, men ofarlig och har inget med bristande hygien att göra. Återkommande skabb hos en person beror oftast på behandlingssvikt, d.v.s. att behandlingen inte har utförts korrekt.

För att undvika utbrott på särskilda boendeformer och korttidsplatser är det viktigt att tidigt misstänka och diagnostisera skabb. Ansvarig läkare i primärvården kan ta hjälp av hudmottagningar genom att remittera patienter med klåda och/eller utslag. Ta även hjälp av vårdhygienisk expertis. Vid konstaterad skabb är det viktigt att samordna de vårdhygieniska åtgärderna i anslutning till den behandling som ordineras för att stoppa smittspridningen.

För mer information, se [Vårdhandboken Skabb](#).

